

Den tyska trälådans historia

Johan Valfrid Johansson Hässelstam föddes 30/11 1889 i Skymhyttan. Han hade tidigt en fascination för tåg och som 23 åring flyttade han till Överluleå i Bodens kommun där han kom att arbeta som lokförare vid svenska Malmbanan. Han gifte sig 1922 med Elna Wilhelmina Hässelstam och två år senare föddes deras dotter Inga.

Malmbanan som Johan arbetade på är en av världens äldsta malmjärnvägar och sträcker sig mellan Luleå och Narvik i Norge. På den fraktas bland annat järnmalm från malmfälten i Grängesberg, Gällivare och Kiruna till hamnarna i Narvik, Luleå och Oxelösund för export. Under andra världskriget exporterade Sverige järnmalm till Nazityskland. I utbyte kunde Sverige importera framför allt kol från Tyskland, något som Sverige var beroende av. Malmen skeppades huvudsakligen från Luleå under sommaren och från Narvik vintertid.

9 april 1940 invaderade Nazityskland Norge. En av orsakerna till angreppet var att säkra de svenska järnmalmsleveranserna till Tyskland. Av militärstrategiska skäl skulle Tyskland också upprätta marin- och flygbaser på den norska västkusten mot Storbritannien. Vid invasionen sänktes de norska pansarskeppen KNM Norge och KNM Eidsvold i Narviks hamn och dagen efter sattes allierade styrkor in mot tyskarna. Striderna fortsatte fram till Norges kapitulation den 8 juni då tyskarna återtog kontrollen över Narvik. Då var hamnen i Narvik i princip förstörd.

Familjen Hässelstam flyttade hastigt från Luleå till Katrineholm år 1940 eller 1941. Beslutet genomfördes skyndsamt och sannolikt drev Johan igenom flytten på grund av att kriget kom nära. Med sig i flytten hade de en trälåda märkt "Fleisch" och tyska etiketter med årtal 1937. I lådan kan man se spår av runda burkar. Hur Johan kom över trälådan vet vi inte. Kanske bytte han till sig den inför flytten till Katrineholm. Lådan blev kvar hos familjen då Johan var mycket noggrann med att den inte skulle kastas. Under många år stod den i familjens källare och använts för förvaring av potatis.

Johan dog 29/7 1965 i Linköping. Givaren av föremålet är Johans barnbarn.

Informationen bygger på en intervju med givaren den 25 januari 2022.